

O‘QUVCHI YOSHLARNI HARBIY-VATANPARVARLIK RUHIDA TARBIYALASHDA INTERFAOL METODLARDAN SAMARALI FOYDALANISH(METODIK TAVSIYA)

Xolmatov Sherzod Aliyevich

Andijon viloyati Mudofaa ishlari boshq‘armasi

Chaqiriqqa qadar boshlang‘ich tayyorgarlik uslubchisi

Annotatsiya: Ushbu metodik tavsiya O‘quvchi yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda interfaol metodlardan samarali foydalanish» mavzusiga bag‘ishlangan bo‘lib, pedagogik jarayonda interfaol metodlarning o‘rni va ahamiyatini chuqur tahlil qiladi. Materialda interfaol metodlarning turli shakllari, ularning dars jarayonida amaliy qo‘llanilishi, shuningdek, yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashdagi samaradorligi batafsil ko‘rsatib o‘tilgan. Tavsiya yoshlarning shaxsiy va ijtimoiy fazilatlarini rivojlantirish, ularni mas‘uliyatli, liderlik qobiliyatiga ega va jamoaviy ishlarda faol shaxslar sifatida shakllantirish yo‘llarini ochib beradi. Shuningdek, metodik tavsiya interfaol metodlarni dars jarayoniga integratsiya qilish orqali o‘quvchilarning diqqatini jalb qilish, mustaqil fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirish, tarixiy voqealarni tahlil qilish va ularni amaliy kontekstda qo‘llash imkoniyatlarini ham yoritadi. Tavsiya maktab va oliy ta‘lim pedagoglari uchun amaliy qo‘llanma sifatida mo‘ljallangan bo‘lib, u pedagogik jarayonda tarbiyaviy va ma‘naviy maqsadlarga erishishda samarali vosita hisoblanadi.

Kalit so‘zlar: O‘quvchi, interfaol metodlar, vatanparvarlik tarbiyasi, yoshlar, pedagogik texnologiya, tarbiyaviy ish, samaradorlik.

KIRISH

Yosh avlodni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash bugungi kunda mamlakatimiz ta‘lim tizimining eng ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi. Tarbiya jarayoni faqatgina bilim berish bilan cheklanmay, yoshlarning ma‘naviy va ijtimoiy qadriyatlarini

shakllantirishga qaratilgan bo'lishi zarur. Vatanparvarlik nafaqat milliy tarix va urf-odatlariga hurmatni o'z ichiga oladi, balki yoshlarni mas'uliyatli, jamoaga foydali, ijtimoiy faollikka ega shaxs sifatida tarbiyalashni ham nazarda tutadi. Shu nuqtai nazardan, harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi nafaqat maktabning o'quv dasturi bilan bog'liq bo'lib, balki milliy ma'naviyat, vatansevarlik va fidoyilik tamoyillarini yosh avlod ongiga singdirishga xizmat qiladi.

Bugungi kunda pedagogik jarayonlarda an'anaviy metodlar bilan bir qatorda interfaol pedagogik metodlardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Interfaol metodlar o'quvchilarni passiv qabul qiluvchi sifatida emas, balki faol ishtirokchi, mas'uliyatli va ijodiy fikrlay oluvchi shaxs sifatida rivojlantirishga xizmat qiladi. Ular o'quvchilarni muammolarni mustaqil hal qilishga, fikrini erkin ifodalashga, jamoaviy ishlarda faol ishtirok etishga o'rgatadi. Shu tariqa, interfaol metodlar orqali yoshlarning ijtimoiy faolligi, liderlik qobiliyatlari va vatanparvarlik ruhiyati mustahkamlanadi.

Interfaol pedagogik yondashuvning asosiy xususiyati shundaki, u o'quv jarayonida muloqot, hamkorlik va faol fikrlashni rag'batlantiradi. Masalan, suhbat va muhokama mashg'ulotlari o'quvchilarga fikr almashish va boshqa shaxslarning nuqtai nazarini hurmat qilishni o'rgatadi. Rol o'yinlari esa yoshlarni turli hayotiy va harbiy vaziyatlarga tayyorlaydi, mas'uliyat va vatanparvarlik ruhini mustahkamlaydi. Loyihaviy faoliyat esa jamoaviy ish orqali rejalashtirish, mas'uliyat va ijodiy yechim topish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, interaktiv texnologiyalar (multimediali taqdimotlar, audio-video materiallar, elektron testlar) pedagogik jarayonni qiziqarli va samarali qiladi.

Shu sababli, yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda interfaol metodlardan foydalanish nafaqat bilimlarni o'zlashtirishni, balki ma'naviy qadriyatlarni singdirishni ham ta'minlaydi. Ushbu metodlar yoshlarning shaxsiy fazilatlarini rivojlantirish, ularni ijtimoiy hayotga tayyorlash va milliy g'ururini shakllantirishda muhim vosita hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, interfaol metodlarning samaradorligini o'rganish va amaliy qo'llash pedagogik faoliyatning ajralmas qismiga aylanishi lozim.

METODLAR

Harbiy-vatanparvarlik ruhida yoshlarni tarbiyalashda interfaol metodlar asosiy vosita sifatida ishlatiladi. Interfaol metodlar pedagogik jarayonda o'quvchilarni passiv qabul qiluvchi sifatida emas, balki faol ishtirokchi sifatida rivojlantirishga xizmat qiladi. Ular o'quvchilarning mustaqil fikrlash, ijodiy yechim topish, jamoaviy ishlarda hamkorlik qilish va mas'uliyatni his qilish qobiliyatlarini shakllantiradi. Shu bois, ushbu bo'limda interfaol metodlarning turli shakllari, ularni dars jarayonida qo'llash usullari va samaradorligi batafsil tahlil qilinadi.

Interfaol metodlarni qo'llash jarayoni quyidagi asosiy yo'nalishlar bo'yicha amalga oshiriladi:

Suhbat va muhokama: Ushbu metod o'quvchilarga ma'lum mavzu bo'yicha o'z fikrini erkin ifodalash va boshqalar fikrini tinglash imkoniyatini beradi. Muloqot jarayonida o'quvchilar o'z pozitsiyasini himoya qilish, argument keltirish va fikr almashish ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Shu tariqa, suhbat va muhokama yoshlarni mas'uliyatli va vatanparvar shaxslar sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

Rol o'yinlari: Bu metod o'quvchilarni turli hayotiy va harbiy vaziyatlarga tayyorlashga qaratilgan. Masalan, tarixiy voqealarni yoki harbiy vaziyatlarni simulyatsiya qilish orqali o'quvchilar o'zini muayyan vaziyatda qanday tutishni o'rganadi. Rol o'yinlari orqali yoshlar mas'uliyat, fidoyilik, yetakchilik va jamoaviy ishlash fazilatlarini amalda rivojlantiradilar.

Muammo usuli: Ushbu metod yoshlarni mustaqil fikrlashga, o'z qarorlarini topishga va ularni asoslashga undaydi. Tarbiyaviy jarayonda o'quvchilarga vatanparvarlik bilan bog'liq vaziyatlar beriladi va ular bu masalalarni mustaqil yechishga harakat qiladilar. Muammo usuli o'quvchilarda ijtimoiy faollik va mas'uliyat hissini mustahkamlaydi.

Loyihaviy faoliyat: Loyihalar asosida amalga oshiriladigan ishlar yoshlarni jamoaviy ishlashga o'rgatadi, rejalashtirish va ijodiy qarorlar qabul qilish qobiliyatini rivojlantiradi.

Masalan, maktabda “Vatan tarixiga sayohat” mavzusidagi loyiha o‘quvchilarni tarbiyaviy jarayonga faol jalb qiladi va ularning vatanparvarlik ruhini oshiradi.

Interaktiv texnologiyalar: Multimediali taqdimotlar, audio va video materiallar, elektron testlar va interaktiv mashqlar dars jarayonini qiziqarli va samarali qiladi. Ushbu texnologiyalar yoshlarning diqqatini jalb qiladi, ular matnni vizual va amaliy jihatdan tushunishga o‘rganadi, shuningdek, vatanparvarlik va tarixiy bilimlarni mustahkamlaydi.

Yuqoridagi interfaol metodlarning barchasi birgalikda qo‘llanilganda, ular o‘quvchilarning shaxsiy va ijtimoiy fazilatlarini shakllantirishga katta hissa qo‘shadi. Shu bilan birga, metodlarni tanlashda o‘qituvchi dars maqsadlarini, o‘quvchilarning yosh xususiyatlarini va pedagogik sharoitni hisobga olishi zarur.

Natijada, interfaol metodlar yordamida o‘quvchilar nafaqat bilimga ega bo‘ladi, balki vatanparvarlik ruhida tarbiyalangan, mas’uliyatli va ijtimoiy faollikka ega shaxslar sifatida shakllanadi. Shu jihatdan, interfaol metodlar harbiy-vatanparvarlik tarbiyasining samarali vositasiga aylanadi.

NATIJALAR

Interfaol metodlarni harbiy-vatanparvarlik tarbiyasida qo‘llash natijalari dars jarayonining samaradorligini sezilarli darajada oshirgan. Darslarda suhbat va muhokama metodlari orqali o‘quvchilar o‘z fikrlarini erkin ifodalash imkoniga ega bo‘lib, boshqa sinfdoshlarining nuqtai nazarini tinglash va baholash ko‘nikmalarini rivojlantirdilar. Bu esa o‘quvchilar orasida muloqot madaniyatini shakllantirishga yordam berdi va ularni o‘z pozitsiyasini asoslashga o‘rgatdi. Shu bilan birga, muammoli vaziyatlar va rol o‘yinlari orqali yoshlar nafaqat ma’lumotni o‘zlashtirdi, balki uni amaliy kontekstda qo‘llashni ham o‘rgandilar. Bu jarayon ularning mas’uliyat hissi va jamoaviy ishlash qobiliyatini sezilarli darajada kuchaytirdi.

Loyihaviy faoliyat orqali o‘quvchilar mavzularni chuqurroq o‘rganish imkoniga ega bo‘ldilar. Masalan, maktablarda amalga oshirilgan “Vatan tarixi va fidoyilik” loyihalari yoshlarni jamoaviy ishlashga undadi, ular o‘z fikrlarini tartib bilan ifodalashni o‘rgandilar,

o‘zaro hamkorlikda qarorlar qabul qilish ko‘nikmalarini mustahkamlashdi. Shu jarayonda o‘quvchilarning ijodiy yondashuvi va innovatsion fikrlash qobiliyati oshdi, bu esa vatanparvarlik ruhini amalda ko‘rsatishga yordam berdi.

Interaktiv texnologiyalardan foydalanish natijasida darslar yanada qiziqarli va samarali bo‘ldi. Audio va video materiallar orqali tarixiy voqealarni vizual tarzda ko‘rish, interaktiv testlar orqali bilimlarni mustahkamlash o‘quvchilarning e‘tiborini jalb qildi. Bu esa ularning matnni tushunish darajasi, tahlil qilish qobiliyati va tarixiy faktlarni eslab qolish ko‘nikmalarini yaxshiladi. Shu bilan birga, interfaol metodlarni qo‘llash yoshlarni faqat bilimga ega qilish bilan cheklanmay, ularni vatanparvarlik, mas’uliyat, hamkorlik va liderlik kabi shaxsiy fazilatlarni rivojlantirishga ham olib keldi.

Amaliy kuzatishlar shuni ko‘rsatdiki, interfaol metodlar yordamida o‘quvchilarning o‘qishga bo‘lgan qiziqishi oshadi, ular dars jarayonida faol ishtirok etadi va tarbiyaviy maqsadlarga erishish samaradorligi sezilarli darajada yuqori bo‘ladi. Shu tariqa, interfaol metodlar nafaqat bilim berish jarayonini optimallashtiradi, balki yoshlarni ma’naviy, ijtimoiy va vatanparvar shaxslar sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

MUHOKAMA

Interfaol metodlar yordamida yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash natijalari pedagogik jihatdan sezilarli darajada samarali ekanligini ko‘rsatadi. Suhbat va muhokama metodlari orqali o‘quvchilar o‘z fikrini erkin ifodalashga o‘rganadi, boshqalarning nuqtai nazarini tinglash va baholash ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Bu jarayon o‘quvchilarda muloqot madaniyati va ijtimoiy mas’uliyatni shakllantirishga yordam beradi. Shu bilan birga, yoshlarning vatanparvarlik ruhiyati chuqurlashadi, ular o‘z fikrini asoslash va tarixiy voqealarni tahlil qilish orqali milliy qadriyatlarni qadrlashga o‘rgatiladi.

Rol o‘yinlari va muammo usuli orqali o‘quvchilar amaliy kontekstda qaror qabul qilish, jamoaviy ishlarda mas’uliyatni his qilish va liderlik fazilatlarni rivojlantirish imkoniga ega bo‘ladilar. Bu metodlar yoshlarni passiv qabul qiluvchidan faol va

mas'uliyatli shaxsga aylantiradi. Shu bilan birga, loyihaviy faoliyat orqali o'quvchilar jamoaviy ishni tartib bilan bajarishni, rejalashtirish va ijodiy yechim topish ko'nikmalarini mustahkamlashadi. Bu esa ularning ijtimoiy faolligi va vatanparvarlik ruhini amalda ko'rsatish imkoniyatini kengaytiradi.

Interaktiv texnologiyalar, xususan multimediali taqdimotlar, audio va video materiallar hamda elektron testlar dars jarayonini qiziqarli va samarali qiladi. Yoshlar vizual materiallar orqali tarixiy voqealarni yanada yaxshiroq tushunadi, faktlarni eslab qoladi va ularni amaliy kontekstda qo'llashga o'rganadi. Shu tariqa, interfaol metodlar o'quvchilarning bilim darajasini oshirish bilan birga, ularni ma'naviy va ijtimoiy jihatdan rivojlantirishga ham xizmat qiladi.

Muhokama natijalari shuni ko'rsatadiki, interfaol metodlardan foydalanish nafaqat tarbiyaviy jarayonning samaradorligini oshiradi, balki o'qituvchining pedagogik faoliyatini ham boyitadi. O'qituvchi darsni turli metodlar orqali boyitib, o'quvchilarning e'tiborini jalb qiladi, ularni mustaqil fikrlashga va o'z qarorlarini asoslashga o'rgatadi. Shu bilan birga, metodlarni kombinatsiyalash orqali o'quvchilarda vatanparvarlik, mas'uliyat, jamoaviy ishlash va liderlik kabi fazilatlar yanada mustahkamlanadi.

Shuni alohida ta'kidlash kerakki, interfaol metodlar doimiy ravishda pedagogik innovatsiyalar bilan to'ldirilsa, tarbiyaviy jarayon yanada samarali bo'ladi. Masalan, onlayn platformalar, virtual muhitlar va interaktiv ilovalar orqali o'quvchilarni tarixiy voqealar va vatanparvarlik masalalariga yanada jalb qilish mumkin. Bu yoshlarni zamonaviy texnologiyalar yordamida tarbiyalash imkonini beradi va pedagogik jarayonni qiziqarli qiladi.

Natijada, interfaol metodlarning kombinatsiyasi va to'g'ri qo'llanilishi yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda eng samarali vositalardan biri sifatida qaraladi. Ushbu metodlar o'quvchilarning shaxsiy, ijtimoiy va ma'naviy fazilatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi, pedagogning darsni samarali va interaktiv tashkil etish imkonini oshiradi, hamda yoshlarni milliy qadriyatlar asosida shakllantirish jarayonini kuchaytiradi.

XULOSA

Yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda interfaol metodlardan foydalanish nafaqat dars jarayonining samaradorligini oshiradi, balki o'quvchilarning shaxsiy, ijtimoiy va ma'naviy fazilatlarini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Suhbat va muhokama metodlari o'quvchilarning muloqot madaniyati va fikr almashish qobiliyatini rivojlantirsa, rol o'yinlari ularni turli ijtimoiy va tarixiy vaziyatlarga tayyorlaydi. Shu bilan birga, muammoli vaziyatlar va loyihaviy faoliyat yoshlarning mas'uliyat, liderlik va hamkorlik ko'nikmalarini mustahkamlaydi, ularni faol va mustaqil qaror qabul qiluvchi shaxs sifatida shakllantiradi.

Interaktiv texnologiyalardan foydalanish darslarni qiziqarli va samarali qiladi, o'quvchilarning diqqatini jalb qiladi va tarixiy, harbiy hamda vatanparvarlik bilan bog'liq bilimlarni mustahkamlashga yordam beradi. Shu tariqa, interfaol metodlar nafaqat bilim berish vositasi, balki tarbiyaviy jarayonning ajralmas qismi sifatida yoshlarning milliy qadriyatlar va vatanparvarlik ruhida shakllanishini ta'minlaydi. Shu bilan birga, interfaol metodlarni samarali qo'llash o'qituvchidan metodik tayyorgarlik, pedagogik mahorat va zamonaviy texnologiyalarni bilish talab qiladi. O'qituvchi metodlarni to'g'ri tanlab, ularni dars maqsadlariga moslashtirishi orqali tarbiyaviy jarayonni yanada samarali qiladi. Bu esa nafaqat o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishiga, balki ularning jamiyatdagi mas'uliyatli va faol fuqarolar sifatida shakllanishiga xizmat qiladi.

Umuman olganda, interfaol pedagogik metodlar harbiy-vatanparvarlik tarbiyasining samarali vositasiga aylanib, yoshlarni vatanini sevuvchi, fidoyi va ijtimoiy faol shaxslar sifatida tarbiyalash imkonini beradi. Shu nuqtai nazardan, ushbu metodlar maktab va oliy ta'lim muassasalarida pedagogik jarayonga keng joriy qilinishi zarur, chunki ular nafaqat bilim berish jarayonini boyitadi, balki yosh avlodni ma'naviy barkamol va vatanparvar shaxslar sifatida shakllantiradi.

ADABIYOTLAR

- 1.Ahmadov, S. (2020). Pedagogik texnologiyalar va interfaol metodlar. Toshkent: O‘zbekiston Respublikasi Ta’lim vazirligi nashriyoti.
- 2.Bektemirov, R. (2019). Yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash metodikasi. Toshkent: Fan va Ta’lim nashriyoti.
- 3.Islomov, D. (2021). Interfaol dars metodlari: nazariya va amaliyot. Toshkent: Oliy va o‘rta maxsus ta’lim nashriyoti.
- 4.Karimova, L. (2018). Maktab pedagogikasi va tarbiyaviy ishlar. Toshkent: Ma’naviyat nashriyoti.
- 5.Mirzaev, T. (2020). Harbiy-vatanparvarlik tarbiyasida pedagogik yondashuvlar. Toshkent: Harbiy-pedagogik nashriyot.
- 6.Rashidov, A. (2019). Zamonaviy ta’lim metodlari va innovatsiyalar. Toshkent: Pedagogika va Psixologiya nashriyoti.
- 7.Sobirova, N. (2021). Yoshlarni tarbiyalashda interfaol usullar. Toshkent: Ta’lim nashriyoti.
- 8.Toshpulatov, F. (2018). Vatanparvarlik tarbiyasining metodik asoslari. Toshkent: Fan nashriyoti.
- 9.Yusupov, E. (2020). Pedagogik metodlar va tarbiyaviy ishlar samaradorligi. Toshkent: Oliy pedagogika nashriyoti.